

PAWEŁ I LIST DO EFEZJAN

SOBOTA (PO POŁUDNIU) — 24 czerwca

STUDIUM BIEŻĄCEGO TYGODNIA: Dz 18,18-21; 19,13-20,1.17-38; Ef 1,1-2; 6,21-24; 3,13; 1,9-10.

TEKST PAMIĘCIOWY: „Oznajmiwszy nam według upodobania swego, którym go uprzednio obdarzył, tajemnicę woli swojej, aby z nastaniem pełni czasów wykonać ją i w Chrystusie połączyć w jedną całość wszystko, i to, co jest na niebiosach, i to, co jest na ziemi w nim” (Ef 1,9-10).

Gdy coś piszemy, zazwyczaj mamy ku temu powód, nierzadko istotny. Na przykład Abraham Lincoln (1809-1865), prezydent Stanów Zjednoczonych, napisał swoje słynne przemówienie wygłoszone w Gettysburgu w 1863 roku po strasznej bitwie, jaka rozegrała się tam w ramach amerykańskiej wojny domowej i pochłonęła około siedmiu tysięcy zabitych żołnierzy. Podczas tego krótkiego wystąpienia, nawiązując do założycieli Stanów Zjednoczonych, prezydent wyraził przekonanie, że wojna domowa była ostateczną próbą tego, czy państwo amerykańskie powołane do istnienia w 1776 roku przetrwa, czy też zniknie „z powierzchni ziemi”².

Apostoł Paweł miał istotny powód, by napisać *List do Efezjan*. Napisał ten list po części ze względu na swoje uwieszenie (zob. Ef 3,13; 6,20), a po części w odpowiedzi na nieustające prześladowanie i pokusy zagrażające efezjanom i podkopujące ich motywację. Paweł przypomniał im doświadczenie, jakie stało się ich udziałem, gdy się nawrócili i przyjęli Chrystusa jako swojego Zbawiciela, przyłączając się do Jego Kościoła. Stali się wówczas ciałem Chrystusa (zob. Ef 1,19-23; 4,1-16), częścią Jego świątyni (zob. Ef 2,19-22), oblubienicą Chrystusa (zob. Ef 5,21-33) i żołnierzami w Jego dobrze wyposażonym wojsku (zob. Ef 6,10-20). Przyjęli bardzo ważną rolę w realizacji wielkiego Bożego planu zjednoczenia wszystkich w Chrystusie (zob. Ef 1,9-10). Paweł napisał *List do Efezjan*, by uświadomić im ich tożsamość i przywileje, jakie otrzymali, stając się wyznawcami Chrystusa.

² Tadeusz Zawadzki (opr.), *Wielkie mowy historii*, t. 2: *Od Lincoln do Stalina*, Warszawa 2006, s. 93 (przyp. red.).

Co Paweł robił podczas pierwszej wizyty w Efezie pod koniec swojej drugiej podróży misyjnej? (Zob. Dz 18,18-21).

Efez był jednym z największych miast Cesarstwa Rzymskiego. Liczył około dwustu pięćdziesięciu tysięcy mieszkańców. Był też stolicą jednej z najbogatszych prowincji imperium — Azji — która obejmowała większość obszaru, który obecnie nazywamy Azją Mniejszą. W czasach Pawła prowincja ta cieszyła się znaczącym rozwojem i dobrobytem. Efez jako miasto portowe leżał na skrzyżowaniu ważnych szlaków handlowych. W mieście tym czczono rozmaite bóstwa, ale najważniejszą rolę odgrywał kult Artemidy uważanej za patronkę miasta. Kultowi temu poświęcone były oficjalne uroczystości, igrzyska sportowe oraz doroczne święta. (Rzymianie nazywali Artemidę Dianą — zob. Dz 19,24.35 BG).

Paweł powrócił do Efezu podczas swojej trzeciej podróży misyjnej (zob. Dz 19,1-12) i pozostał tam „przez trzy lata” (Dz 20,31). Apostoł poświęcił efezjanom sporo czasu, starając się utwierdzić tam chrześcijaństwo.

Jakie niecodzienne wydarzenie doprowadziło do rozstawienia Jezusa Chrystusa w Efezie? (Zob. Dz 19,13-20).

Łukasz opisał dziwną historię siedmiu wędrownych żydowskich egzorcyстів (zaklinaczy), którzy przybyli do Efezu. Fakt, iż ludzie ci w swoich egzorcystrycznych zaklęciach wymawiali imię zarówno Jezusa, jak i Pawła, świadczy o tym, że ich działalność opierała się na niezwykle pokrętnych poglądach. Gdy wieść o tym, co spotkało owych nieszczęśników, obiegła miasto, „padł strach na nich wszystkich, a imię Pana Jezusa było wielbione” (Dz 19,17). Wydarzenie to znacząco wpłynęło także na niektórych chrześcijan, którzy publicznie spalili kosztowne księgi poświęcone magii (czarnoksięstwu). Wartość tych czarnoksięskich dzieł oszacowano na „pięćdziesiąt tysięcy srebrnych drachm” (Dz 19,19). Wraz z innymi mieszkańcami miasta owi wierzący zrozumieli, że oddawania czci Jezusowi nie wolno łączyć z jakimkolwiek fałszywym kultem czy demoniczną praktyką.

O czym świadczy fakt, iż efezjanie dobrowolnie pozbyli się tak kosztownych ksiąg? Co mówi to o naturze autentycznego i pełnego poświęcenia się Panu?

Przeczytaj Dz 19,21-20,1. Czego możemy się nauczyć z tej historii?

Świadek Pawła o Chrystusie w wielkim mieście luksusu i dostatku, jakim był Efez, okazało się na tyle skuteczne, iż wywarło istotny wpływ na rozwijające się rzemiosło, któremu znacznych dochodów przysparzali pielgrzymi przybywający do świątyni Artemidy. Była to wspaniała budowla. Na jej ogrom składało się sto dwadzieścia siedem kolumn o wysokości około osiemnastu metrów. Każdą z kolumn wykonano z białego, kosztownego i niezwyklej czystości marmuru z wyspy Paros. Trzydzieści sześć z tych kolumn było ozdobionych płaskorzeźbami i pozłoconych. To właśnie ze względu na nie świątynia zyskała miano jednego z siedmiu cudów starożytnego świata.

Demetriusz, miejscowy złotnik, zaniepokojony tym, że nauczanie Pawła potępiające bałwochwalstwo prowadzi do uszczuplenia dochodów ze świątyni (zob. Dz 19,27), podburzył swoich kolegów po fachu i wszczął rozruchy w mieście. Tłum, który zebrał się na ulicy, przeniósł się następnie do miejskiego teatru zdolnego pomieścić dwadzieścia pięć tysięcy osób. Tumult nasilał się, aż szalenie ogarnęło ludzi do tego stopnia, iż przez dwie godziny skandowali:

— „Wielka jest Artemida Efeska!” (Dz 19,34).

Gdy jeden z urzędników miejskich przemówił wreszcie do ludu i rozwiązał zgromadzenie, Paweł spotkał się ze współwierzącymi i opuścił miasto.

Pod koniec trzeciej podróży misyjnej Paweł spotkał się ze starszymi zboru efeskiego. Jak możesz podsumować to, co przysparzało wówczas troski apostołowi? (Zob. Dz 20,17-38).

Przybliżona chronologia kontaktów Pawła ze zborom efeskim wygląda następująco:

- Rok 52 — pierwsza krótka wizyta Pawła w Efezie (zob. Dz 18,18-21).
- Lata 53-56 — trzyletnia praca ewangelizacyjna Pawła w Efezie (zob. Dz 19,1-20,1). Pod koniec tego okresu apostoł napisał z Efezu *1. List do Koryntian* (zob. 1 Kor 16,5-9).
- Rok 57 — podczas pobytu w Milecie Paweł spotkał się ze starszymi zboru efeskiego (zob. Dz 20,17-38).
- Rok 62 — z więzienia domowego w Rzymie Paweł napisał *List do Efezjan*.

Apostoł Paweł powiedział:

— „Przeto czuwajcie, pamiętając, że przez trzy lata we dnie i w nocy nie przestawałem ze łzami napominać każdego z was” (Dz 20,31).

Przed czym i dlaczego dzisiaj Paweł ostrzegłby nasz Kościół?

Paweł napisał *List do Efezjan* w tym celu, by był on czytany na głos w domowych zborach w Efezie. W latach, które upłynęły od czasu, gdy Paweł działał w Efezie, ruch chrześcijański znacząco się tam rozwinął, a liczba zborów domowych istotnie wzrosła. Dla wierzących w tamtym okresie przybycie Tychikusa z listem od apostoła Pawła było bardzo ważnym wydarzeniem. Jak sugeruje sam list, zbory domowe obejmowały domowników — ojca, matkę, dzieci i służbę/niewolników (zob. Ef 5,21-6,9). W tamtych czasach do domowników zaliczano także tak zwanych *klientów*, czyli ubogich, ale wolnych ludzi, którzy korzystali w potrzebie ze wsparcia zamożniejszej rodziny. Ci także mogli uczestniczyć w chrześcijańskich zgromadzeniach wraz z pozostałymi domownikami.

Sledząc poniższy plan listu, przeczytaj cały *List do Efezjan*, najlepiej głośno (potrwa to około piętnastu minut). Jakie tematy przewijają się przez cały list?

- I. Wstępne pozdrowienia (zob. Ef 1,1-2).
- II. Wprowadzające błogosławieństwo (zob. Ef 1,3-14).
- III. Modlitwa za współwierzących, by otrzymali mądrość ku poznaniu Chrystusa (zob. Ef 1,15-23).
- IV. Niegdyś martwi duchowo, a obecnie wywyższeni z Chrystusem (zob. Ef 2,1-10).
- V. Stworzenie przez Chrystusa Kościoła złożonego z Żydów i pogan (zob. Ef 2,11-22).
- VI. Paweł jako kaznodzieja Chrystusa wśród pogan (zob. Ef 3,1-13).
- VII. Modlitwa za wierzących, by doświadczali miłości Chrystusa (zob. Ef 3,14-21).
- VIII. Utrzymanie jedności Kościoła inspirowanej przez Ducha Świętego (zob. Ef 4,1-16).
- IX. Prowadzenie nowego życia nakierowanego na jedność (zob. Ef 4,17-32).
- X. Chodzenie w miłości, świetle i mądrości (zob. Ef 5,1-20).
- XI. Prowadzenie życia kształtowanego na podobieństwo Chrystusa w chrześcijańskiej rodzinie wiary (zob. Ef 5,21-6,9).
- XII. Trwanie w jedności. Kościół jako Boże wojsko (zob. Ef 6,10-20).
- XIII. Końcowe pozdrowienia (zob. Ef 6,21-24).

Jaki kluczowy temat przewija się przez cały *List do Efezjan*? Co to oznacza dla ciebie? Jakie szczególne elementy Pawłowego przesłania przemawiają do ciebie najmocniej?

Jak Paweł rozpoczyna i kończy swój list do współwierzących w Efezie? Czego dowiadujemy się o jego najgłębszych pragnieniach wobec nich? (Zob. Ef 1,1-2; 6,21-24).

Na początku listu Paweł przedstawia się jako jego autor (zob. Ef 1,1). W połowie listu Paweł znowu pisze o sobie z imienia, nazywając siebie „więźniem Chrystusa Jezusa za was pogan” (Ef 3,1), co nawiązuje do jego dzieła jako apostoła (zob. Ef 3,1-13). Pod koniec listu znowu wspomina o swoim uwięzieniu (zob. Ef 6,20) i kończy osobistymi słowami (zob. Ef 6,21-22). Ponieważ niektórzy bibliści zaprzeczają Pawłowemu autorstwu *Listu do Efezjan*, ważne jest to, byśmy pamiętali, że w treści tego listu Paweł jest wyraźnie wskazany jako jego autor. Większość chrześcijan słusznie uznaje Pawła jako autora *Listu do Efezjan*.

Jak Paweł wyraził troskę o skutki swojego uwięzienia dla współwierzących w Efezie? (Zob. Ef 3,13).

List do Efezjan został napisany w tym samym czasie i w tych samych okolicznościach, w jakich powstały inne więzienne listy Pawła — *List do Koloosan* (zob. zwł. Kol 4,7-8) i *List do Filemona*. Wydaje się, że minęło sporo czasu od pobytu Pawła w Efezie (zob. Ef 1,15; 3,1-2). Paweł napisał *List do Efezjan* prawdopodobnie w 62 roku, będąc uwięziony w Rzymie.

W liście tym Paweł podaje trochę informacji dotyczących sytuacji jego adresatów w Efezie. Zakres jego zainteresowania jest szeroki. Dotyka zagadnień obejmujących pradawne dzieje — począwszy od decyzji Boga podjętej „przed założeniem świata” (Ef 1,4), a także szeroko omawia wielkie zagadnienie zbawienia danego ludzkości przez Boga w Chrystusie. Czyniąc to, posługuje się wzniosłym stylem, nacechowanym złożonymi zdaniami, powtórzeniami i rozwiniętymi metaforami. Podobny styl Paweł stosował także w innych swoich listach (np. Rz 8,31-39), ale w *Liście do Efezjan* czyni to znacznie częściej, wyrażając dziękczynienie, wnosząc modlitwy i oddając cześć dla Boga (zob. Ef 1,3-23; 3,14-21) oraz formułując złożone wypowiedzi charakteryzujące się wybitną formą przekazu (np. Ef 4,1-16; 5,21-33; 6,10-20).

Jak Paweł zapowiada tematykę swojego listu? (Zob. Ef 1,9-10).

Jak można podsumować przesłanie *Listu do Efezjan*? Z więzienia Paweł opisuje wizję Bożego chrystocentrycznego planu pełni czasu oraz roli Kościoła w tym planie. Bóg działał w Chrystusie, by wdrożyć swój plan — „tajemnicę woli swojej, aby z nastaniem pełni czasów wykonać ją i w Chrystusie połączyć w jedną całość wszystko, i to, co jest na niebiosach, i to, co jest na ziemi w nim” (Ef 1,10). Dokonał tego, zakładając Kościół jako społeczność złożoną z nowej ludzkości, w której jest miejsce zarówno dla Żydów, jak i pogan (zob. Ef 2,14). Wierzący mają działać zgodnie z tym Bożym planem, oznajmiając wszystkim, w tym także siłom zła, że ostateczne zamiary Boga spełnią się tak czy inaczej (zob. Ef 3,10).

Jak czytamy w Ef 1,9-10, jedność zamierzona przez Boga opiera się na Chrystusie. Nic dziwnego, że *List do Efezjan* raz po raz nawiązuje do Chrystusa, wywyższając działania Boga w Chrystusie i podkreślając dostęp wierzących do duchowych zasobów oferowanych im w Chrystusie. Paweł stosuje wyrażenie *w Chrystusie* i tym podobne ponad trzydzieści razy, za każdym razem wywyższając Jezusa. Czytając *List do Efezjan*, zwróć uwagę na te fragmenty tekstu i przyjrzyj się uważnie, jak wieloma sposobami Paweł skupia uwagę na Jezusie.

Paweł stara się na nowo rozpalic duchowe zaangażowanie wierzących efezjan, przypominając im, że są częścią Kościoła, który stanowi ważny element Bożego planu zjednoczenia wszystkich w Chrystusie. Gdy używa słowa Kościół (gr. *ekklelesia*), ma na myśli lud Boży na całej ziemi, a nie lokalny zbór, czyli miejscowe zgromadzenie chrześcijan.

Głównym celem przyświecającym Pawłowi wydaje się być uświadomienie jego adresatom roli Kościoła. Apostoł czyni to, posługując się obrazowymi metaforami Kościoła, a cztery z nich przedstawia dość wyraźnie:

1. Kościół jako ciało (zob. Ef 1,22-23; 2,16; 3,6; 4,1-16.25; 5,23.29-30).
2. Kościół jako budowla/świątynia (zob. Ef 2,19-22).
3. Kościół jako oblubienica (zob. Ef 5,22-27).
4. Kościół jako wojsko (zob. Ef 6,10-20).

Każda z tych słownych ilustracji na swój sposób objawia cele i zamierzenia Boga związane z Jego Kościołem.

W Kościele Adwentystów Dnia Siódmego Bóg zebrał wielonarodową, wielojęzyczną, wielorasową i wielokulturową społeczność (zob. Ap 14,6-7), która wskazuje kierunek realizacji Bożego planu zjednoczenia wszystkich w Jezusie (zob. Ef 1,9-10). Jak możemy lepiej współdziałać z Bogiem w realizacji Jego wielkiego planu?

DO DALSZEGO STUDIUM

Zdarzenie z egzorcystami/zaklinaczami bezprawnie powołującymi się na Jezusa i Pawła (zob. Dz 19,13-20 oraz niedzielną część lekcji) pomaga nam zrozumieć, dlaczego Paweł w *Liście do Efezjan* tak często nawiązuje do mocy. Niektórzy z nowo nawróconych pod wpływem przekonania o potędze Jezusa wrzucili w ogień kosztowne księgi poświęcone magii/czarnoksięstwu, które niegdyś nabyli. Dzięki prawie dwustu pięćdziesięciu starożytnym papirusom traktującym o magii oraz bazując na innych odkryciach, mamy dość dobry przegląd rytuałów, zaklęć, formuł i przekleństw podobnych do tych, jakie zawierały owe czarnoksięskie księgi wspomniane w *Dziejach Apostolskich*. Księgi te uczyły obrzędów mających wpływać na bóstwa i siły duchowe, aby uczyniły to, czego się od nich oczekuje.

Łukasz zanotował, że wartość spalonych zwojów wyniosła pięćdziesiąt tysięcy srebrnych drachm, czyli pięćdziesiąt tysięcy dziennych zarobków wykwalifikowanego pracownika. Z pewnością księgi te odgrywały istotną rolę w życiu tych, którzy je posiadali i posługiwali się nimi. „Trzeba było interwencji Boga, by przekonać tych ludzi, że powinni raz na zawsze zrezygnować z używania amuletów, czarów i zaklęć jako tradycyjnych metod pozyskiwania duchowej mocy”³. To wydarzenie uświadamia nam, że *List do Efezjan* został napisany do wierzących, którzy potrzebowali pouczenia, „jak radzić sobie z nieustającym wpływem i atakami złowrogich kosmicznych sił”⁴. Paweł wyszedł wierzącym naprzeciw, pisząc *List do Efezjan*, w którym wskazał Chrystusa jako wywyższonego ponad wszelkie potęgi (zob. Ef 1,20-23) oraz podkreślił wyźszość mocy Bożej działającej dla wierzących (zob. Ef 2,15-19; 3,14-21; 6,10-20).

PYTANIA DO DYSKUSJI

1. Jakie moce i autorytety są aktywne w naszym świecie i twoim życiu? Jak siły te przejawiają swoje działanie, kusząc wierzących, by opierali się na nich, zamiast polegać wyłącznie na Chrystusie i wywyższać Go?

2. W kontekście „pełni czasów” (Ef 1,10) i Bożego planu zjednoczenia wszystkich w Chrystusie Paweł wyraża nadzieję na przyszłość. Przeczytaj, jak apostoł użył słowa *nadzieja* w Ef 1,18; 2,12; 4,4. Na czym opierał nadzieję na przyszłość?

3. Jak Paweł nawiązuje do wielkiej przyszłej nadziei powtórnego przyjścia Chrystusa w Ef 1,13-14.21; 2,7; 4,30; 5,5? Co ta nadzieja oznacza dla nas dzisiaj?

³ Clinton E. Arnold, *Ephesians*, Grand Rapids 2010, s. 34.

⁴ Tenże, *Power and Magic: The Concept of Power in Ephesians*, Grand Rapids 1992, s. 165.